BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

YIL 12 ŞUBAT 1986 SAYI: 292

Cuntanın Anayasası Sorgulanıyor

DYP ile DSP'nin "yeni anayasa talepleri" siyasi kamuoyunda bir hayli yankı uyandırdı. Legal siyaset sahnesinde 1982 anayasasına daha önce de çeşitli tepkiler gelmişti. Ama bunlar genellikle "anayasa"nın şu veya bu bölümüne, veya bir kısım maddelerine yapılan itirazlar şeklinde somutlanıyordu. Anayasaya karşı en "aşırı" tepkiler bile, uygun görülmeyen bir kısım maddelerin değiştirilmesinden ileri gitmiyordu.

DSP ile DYP'nin "ortak" çıkışı ise bu konuda çok daha "radikal". Bu partiler 1982 anayasasının şu veya bu maddesinin değiştirilmesini değil, bu anayasanın bir kenara bırakılıp "yeni bir anayasa" hazırlanmasını öneriyorlar. Yani Cunta'nın anayasasını, ve böylece Cunta'nın Türkiye'de yerleştirmek peşinde olduğu rejimi, bir anlamda reddediyorlar. Aynı zamanda bu anayasaya daha baştan beri karşı olan, onu kabul etmeyen, kabul etmeyeceğini de açıkça deklere eden bizlerle, diğer sol güçlerle, ŞEKLEN aynı safta yer almış oluyorlar.

Ama hiç hatırdan çıkarmayalım, ŞEKLEN!...

Önce DSP ile DYP'nin "yeni bir anayasa" için elele vermeleri bir hayli yadırgatıcı. Çünkü her ikisinin de "anayasa" konusundaki görüşleri biliniyor. Bu bakımdan ortak bir anayasa metni üzerinde bu iki partinin anlaşabileceklerine kimse ihtimal vermiyor.

Gerçekten DYP "yeni bir anayasa" derken özden çok biçime ağırlık veriyor. Daha önce defalarca belirttik, Demirel bu "anayasa"ya değil, onun kendisine siyaset yasağı koyan geçici maddelerine karşıdır. Nitekim gerek kendisi, gerekse İ.S. Çağlayangil ve H. Cindoruk dahil öteki yandaşları 1982 anayasasının –çalışan yığınlar açısından başlıca önem taşıyan– temel hak ve özgürlüklerle ilgili bölümüne bir itirazları olmadığını ifade etmişler, hatta bu bölümü hararetle onaylamışlardı. Halen de DYP'lilerin bu konuda fikir değiştirdiklerini gösteren bir belirti yok. Ancak "yeni anayasa" talebini sadece geçici maddeler için öne sürmek, oldukça apolitik bir çıkış. Bu nedenle DYP'nin 1982 anayasasında beğenmedikleri daha bir somutluk kazanıyor. Örneğin H. Cindoruk anayasanın "başlangıç bölümü"ne karşı olduğunu, YÖK, kooperatifleşme, siyasi partiler vb. konularla ilgili bazı maddelerin, siyasi partilerin çalışmalarına "sınırlama" getirdiğini, 40–50 adet maddenin "hukuk tekniği" açısından yeniden tartışılmasına ihtiyaç olduğunu söylüyor. Ve en "radikal" olarak da, Milli Güvenlik Kurulu'nun yeni anayasada yer almamasını öneriyor.

Bunların yanısıra, Cindoruk antikomünist tutumunu titizlikle koruyor ve önerilen yeni anayasanın "Marksizme kapalı" olacağını açıkça ifade ediyor.

Şimdiye kadarki açıklamalara göre, Demirel'in ve DYP'nin, yahut DP–AP çizgisinin günümüzdeki devamının anayasa konusundaki geleneksel görüşlerini muhafaza ettikleri anlaşılıyor. İşte bu nedenle DSP ile DYP'nin ortak bir metin üzerinde anlaşabileceklerine ihtimal verilmiyor.

Ecevit'in –yahut DSP'nin– demokratik hak ve özgürlükler konusunda Demirel –yahut DYP– gibi düşünmediği eskiden beri bilinen bir gerçek. Hatta Ecevit'in –inatçı ve katı antikomünizmine rağmen– Marksist sola örgütlenme hakkının tanınmasından yana olduğu yolundaki açıklamaları, DSP'nin bu konuda DYP'den farklı bir tutum benimsediğini ortaya koyuyor. Ayrıca DYP'nin hiç ağzına almadığı, "işçi hakları", "diğer çalışanların örgütlenmeleri", "düşünce ve söz özgürlüğü" vb. anayasal konularda DSP, mevcut kısıtlamalara karşı çıkıyor ve demokrasiyi savunuyor. Aradaki bu farklar, – ve ayrıca her iki partinin "ananevi hasım" olmaları – yüzünden "yeni anayasa" çıkışı kamuoyunda kuşku ile karşılanıyor.

Bize göre de bu iki partinin

(Devamı 15. sayfada)

Sosyal Demokrasi ve Bilimsel Sosyalizm (XII)

Ahmet Kaçmaz

"Demokrasi" kelimesi sosyal demokrat literatürde her kapıyı açan tılsımlı anahtardır. Yazı dizimizin önceki bölümlerinde gördük, İ.Cem sosyal demokratların Marksist işçi hareketinden ayrılışını "demokrasi seçişi"ne bağlıyordu. Sosyal demokratların, somut *SINIF* muhtevasıyla ele almaya hiçbir zaman yanaşmadıkları bu *SOYUT* "demokrasi"de ilk başlarda daha çok *SİYASİ* yan ağır basıyordu. Çünkü o günlerde işçilerin mücadelesinde siyasi haklar birincil öneme sahiptiler. "Batı"nın kimi kapitalist ülkelerinde, siyasi haklar, işçilerin, çalışan yığınların kararlı mücadelesi sonucu zamanla konsolide oldular, adeta doğal haklarmış gibi toplumsal meşruiyet kazandılar. Gerçi 1930'lu ve 1940'lı yıllarda faşizm dünyayı tarümar ederken gelişkin kapitalist ülkelerin bir bölümünde de siyasi haklar tümüyle askıya alındılar. Ama bu haklar uğruna mücadele, yine de kesilmeksizin sürdü. Nazizmin yenilgiye uğratılmasıyla birlikte siyasi haklar faşizm boyunduruğundan kurtulan ülkelerde yeniden kazanıldılar. O günden bu yana gelişkin kapitalist ülkelerde demokrasinin siyasi muhtevasının –sosyal demokratların sevdiği deyişle "siyasi demokrasi" nin– bazı istisnai haller dışında hemen tümüyle işlerli olduğu söylenebilir. Bu açıdan sosyal demokratların sınıf muhtevasız demokrasilerinin siyasi bölümü büyük ölçüde gerçekleşmiş sayılır.

Sosyal demokratların demokrasisinde ikinci bölümü *SOSYAL HAKLAR* oluşturur. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde hızlı denebilecek ekonomik büyümenin sağladığı elverişli şartlarda, sosyal haklar için işçilerin, çalışan kitlelerin sürdürdükleri mücadelede, "Batılı" kapitalist ülkelerde azımsanmayacak başarılar kazanıldı. Sonuçta özellikle yeni sömürgecilik metodlarının sağladığı aşırı meblağlardan yığınlara ayrılabilecek hisse hiç de küçümsenmeyecek miktarlara ulaştı, ulusal gelirin toplamı içinde sosyal harcamalara ayrılan payın devamlı artırılması mümkün oldu, çalışan insanlar, geçmiş kuşakların özlemi olan pek çok sosyal haklardan yararlanır hale geldiler ve böylece "refah devleti" efsanesi de yaygınlık kazanmaya başladı.

KAPİTALİZMİN SÜREKLİ BUHRANI VE "EKONOMİK DEMOKRASİ"

Ancak 1970'li yıllardan itibaren durum değişmeye başladı. Dünya kapitalizminin içine girdiği buhran dönemi hiç de eskilerine benzemiyordu. Krizin atlatılması, ekonominin yeniden tam istimle ilerlemesi artık tarihte kalmıştı. Yer küresindeki yeni gelişmeler ve oluşumlar sonucu –ki konumuzun dışında kalıyor bunların tahlili– dünya kapitalizminin buhranı *YAPISAL SÜREKLİLİK* kazanıyordu. Ve bundan böyle "Batılı" kapitalist ülkeleri sonu gelmez *"İSTİKRAR"* programları bekliyordu.

Bilinir, "istikrar" programlarının ilk kurbanları ücretlilerdir, en başta da işçilerdir. Nitekim öyle oldu. Gelecekteki güzel günler için işçiler geçici fedakarlıklara katlanmalıydılar. Ne ki "güzel günler" bir türlü gelmiyorlardı, adeta geleceğe çakılmışlardı. Ve istikrar programları da, elde edilmiş sosyal hakları orasından burasından devamlı kemiriyor, hatta bir bölümünü geri alıyordu.

Sermaye ise bildiğini okumaya devam ediyordu. Özellikle fiyat politikaları ve kitlesel işten çıkarmalar, sermaye sahiplerinin gerçek yüzlerini bir daha açığa çıkarıyordu. Böylece edinilmiş sosyal hakların nasıl pamuk ipliğine bağlı oldukları görülüyordu. Kısacası buhranın ceremesini emekçiler çekiyor, buna mukabil sermaye sahiplerinin yaşama şartlarında bir değişiklik olmuyordu. Üstelik bu gelişme, sosyal demokratlar işbaşında olsun olmasın üç aşağı, beş yukarı aynı yolu izliyordu. Oysa biliyoruz, sosyal demokratlar en çok, demokrasilerinin sosyal muhtevasıyla kendilerini öteki burjuva partilerinden ayırt ederler ve bu kapsam içinde gerçekleştirdikleriyle övünürler. Şimdi kapitalizmin genel buhranı kazanılmış sosyal hakları budarken, sosyal demokratların ayırt edici başlıca özelliğini de gölgelemeye başlıyordu.

İşte bu şartlarda, geçmişte sözü edilmiş ve pek itibar görmemiş "ekonomik demokrasi" kavramı yeniden gündeme geldi. Sosyal demokrasi, yarım yüzyılı aşkın süredir, üretim araçları mülkiyetinin kimin elinde olduğunun hiçbir önemi olmadığını iddia etmiş ve böylece –geçmiş bölümlerde bir hayli üzerinde durduğumuz gibi– sermaye sahibi sınıfın varlığını ve geleceğini güvence altına almıştı. Oysa olup bitenler işçilerle sermaye sahiplerinin yapısallaşmış krizden hiç de aynı şekilde etkilenmediklerini çok çarpıcı bir şekilde ortaya seriyordu. Nasıl oluyordu da bunca sosyal haklar sağlandığı halde sermaye sahibi sınıf bunalımın yükünü çalışanların sırtına yükleyip, gemisini kurtarmayı becerebiliyordu? Meseleye çare aramakta, sosyal demokratların piri sayılan İsveçliler başı çektiler:

"Sosyal demokratlar yüzyılın başında liberallerle işbirliği yaparak siyasi demokrasiyi; refah devleti politikaları ile sosyal demokrasiyi gerçekleştirmişlerdi. Şimdi sıra ekonomik demokrasinin gerçekleştirilmesindeydi. Çözüm yine Rudolf Meidner tarafından ortaya atıldı. 'Ücretliler Fonu' tasarısı adını alan proje, esas olarak, büyük şirketlerin kârlarından yapılacak kesintilerin, sendikalar tarafından yönetilecek kollektif fonlarda toplanmasını; fonların büyük şirketlerin hisselerinin yaklaşık yarısını satın almasını öngörüyordu.

Meidner tasarısı, 1930'larda halledilmiş gibi görünen, sermayenin mülkiyeti sorununu yeniden gündeme getiriyordu. LO (İsveç Sendikalar Birliği), tasarıyı, 'Üretim sermayesinin özel sahiplerin elinden, ücretliler topluluğuna devredilmesi için bir yöntem' olarak tanımlıyordu. Meidner: 'Sermaye sahiplerinin mülkiyet nedeniyle sağladıkları gücü ellerinden alacağız. Deneyimler nüfuz ve denetimin yeterli olmadığını gösteriyor. Mülkiyet tayin edici bir rol oynuyor'... diyordu." (Ş.Alpay, Cumhuriyet Siyaset Eki, 24 Şubat 1985)

Harika! "Mülkiyet tayin edici bir rol oynuyor"muş. Böylece sosyal demokrasi cephesinde, Marx'tan yüz yirmi küsür yıl sonra Amerika bir daha keşfedildi. Üstelik on yıllar boyu süren tartışmalarda onbinlerce defa yapılan uyarılar hiç olmamışcasına...

İ.Cem de kitabında aynı konuyu ele alıyor ve "Ekonomik Demokrasi" bölümünde şu şekilde takdim ediyor:

"... proje, '...demokratikleşme sürecinin üçüncü aşaması: Ekonomik Demokrasi' olarak sunulmuş ve 'siyasal ve sosyal demokrasi'nin doğal bütünleyicisi şeklinde nitelenmiştir. Projenin amacı, 'ücretlilerin Merkez Fonu'nu kurmaktır. Bu fon, sermaye kârlarından alınacak %20 oranında bir vergiden ve ücretlere getirilecek küçük bir kesintiden oluşmaktadır. Ücretliler fonu, bu imkânla, özel şirketlere ait hisse senetlerini satın alacak ve bu hisseler, ücretliler fonunda toplanacaktır. Böylece, birçok şirket, ücretliler fonunun, dolayısıyla, işçi konfederasyonunun etkisine, kimi durumda kontrolüne girmiş olacaktır."

....

"— Fonun kaynağı, şirketlerin net kârından alınmış vergiden ve ücretlere getirilen küçük bir kesintiden oluşuyor. Bu 'Ücretliler Fonu', 1990'a kadar yürürlükte kalacak. Fonda, her yıl 250 milyon dolar toplanacağı hesaplanıyor.

— 'Ücretliler Fonu', beş bölgesel yatırım birimi tarafından paylaşılarak kullanılacak. Her bölgesel birim, yaklaşık 50 milyon doları öncelikle hisse senedi alımına ayıracak. Bu bölgesel ücretliler fonu birimi, tümü hükümetçe atanan dokuz yöneticiden oluşuyor. Ancak dokuz üyeden beşinin, sendika temsilcilerinden atanması gerekiyor. Dolayısıyla, Ücretliler Fonu'nun yönetimi son tahlilde işçi sendikaları konfederasyonunun elinde olacak.

— Satın alınan hisse senetleri, bir şirketin tüm hisselerinin %8'ini geçmemek kaydıyla sınırlı. Ne var ki, bu oran, birçok şirketde kontrolü ele geçirmeye ya da büyük etkinlik kazanmaya yeterli. Fon uygulaması bir iktidar değişimi nedeniyle yarıda kesilmezse, 1990'da, İsveç şirketlerinin tüm hisse senetlerinden %8-10 dolayındaki bölümü, ücretlilerin mülkiyetine ve konfederasyonun kontrolüne girmiş olacak. Bu, çok önemli bir oran. İsveç borsasına kayıtlı şirketlerin en büyük hissedarı olan Skandiya Şirketi'nin bu borsadaki payı %3'ün altındadır.

Meidner yasası, işçi konfederasyonunu, İsveç özel sektörünün tümü içindeki en güçlü ve etkili kuruluş durumuna getirmektedir. Olağanüstü bir denetim imkanını, üstelik işverenden kesilmiş vergiler aracılığıyla, ona sağlamaktadır." (Sosyal Demokrasi Nedir, Ne Değildir, s.261-262)

"ÜCRETLİLER FONU"NA TEPKİLER

Ücretliler Fonu" İsveç kamuoyunda doğal olarak büyük yankı uyandırdı. Bu sosyal demokratların politikasında alışık olunmadık ölçüde "radikal" bir değişiklikti. En sert tepki işverenlerden geldi. Bu, bir tür "kollektivizasyon" idi. Kanun uygulandığı takdirde bir süre sonunda ekonominin kontrolü tümüyle sendikaların eline geçecekti. Wallenberg, "hükümet kapitalistsiz kapitalizm istiyor" derken, bir yanıyla da bu olguyu kasdediyordu. Gerçekten kanunu hazırlayanlar, bu fonlar toplandıktan sonra da, sendikaların bir işveren gibi davranacağını, piyasa ekonomisinin kurallarına en ufak bir halel gelmeyeceğini vurguluyorlar ve kapitalist ekonominin aynen devam edeceğini —kendileri de inanarak— savunuyorlardı.

Sosyal demokratlar da "Ücretliler Fonu" konusunda homojen bir görüşe sahip olmaktan bir hayli uzaktılar:

"Tasarı konusunda parti içindeki muhalefetin baş sözcüsü, gerek Tage Erlander'in gerekse Olof Palme'nin danışmanlığında bulunmuş olan, dünyaca tanınmış iktisatçı Assar Lindbeck, 1982 seçimlerinden kısa süre önce partiden istifa etmişti. Lindbeck, tasarı uygulandığı takdirde, hem işçileri temsil eden hem de kendisi işveren kuruluşu olan tek bir örgütün, birkaç yıl içinde sermayenin yönetimini eline geçireceğini; İsveç modelinin dayandığı ekonomide, siyasette ve kültürde çoğulcu yapının ortadan kalkacağını savunuyordu." (Ş.Alpay, agy.)

Ünlü bir sosyal demokratın "çoğulculuk" konusundaki bu hassasiyetine şapka çıkarmamak elde değil. Ne ki hazret, nedense aynı hassasiyeti, İsveç ekonomisinin %30'unu kontrol eden Wallenberg ailesi için, bu denli hararetli bir şekilde göstermiyor. Ekonominin ipleri sırf üretim araçlarının mülkiyetine sahip oldukları için, iki elin parmaklarını aşmayacak sayıda ailenin(1) elinde olduğu zaman "ekonomide, siyasette ve kültürde çoğulcu yapının" İsveç usulü "en mükemmeli" gerçekleşebiliyor da, bu bir avuç ailenin yerini milyonlarca işçinin örgütü olan sendikalar aldığında kıyamet kopuyor! Sırf bu örnek bile sosyal demokratların "çoğulculuk" maskesi altında "özel mülkiyetin" nasıl iflah olmaz savunucuları olduklarını bir kere daha gösteriyor.

"Ücretliler Fonu"nu işçiler de fazla benim-

semediler. Çünkü oylarını esirgemedikleri sosyal demokratlar, on yıllar boyu üretim araçlarının kollektif mülkiyetini savunanlara amansızca saldırmışlar, özel mülkiyeti savunmuşlardı. Üstelik şimdi de ağız birliği içinde değildiler. Burjuvaziden yükselen tepkiler karşısında tasarıyı hazırlayanlar dahi geri adımlar atmağa başlamışlardı. Bu şartlarda sokaktaki işçiyi ilgilendiren, "Ücretliler Fonu"nun ne getirip, neyi götüreceği oluyordu. "Getireceği" son derece meşkuktu: 7-8 yıl sonra sendikanın elinde birikmiş ve nasıl kullanılacağı belli olmayan bir hisse senetleri tomarı. "Götüreceği" ise son derece somuttu: Ücretten % 1 kesinti. Bu kesinti miktar olarak önemsizdi ama, son on yıllık dönemde reel ücretlerin devamlı düştüğü, satınalma gücünün cansıkıcı boyutlarda azaldığı İsveç'te psikolojik olarak basbayağı antipati çekiyor.

Bir yandan sermaye sahiplerinden gelen tepkiler, öte yandan çalışanların soğuk davranışları sonucu, sosyal demokratlar "Ücretliler Fonu" nu daha tasarı halinde iken bir hayli sulandırıp yumuşattılar. Önce tasarının babası Meidner inkâr edildi:

"....tasarının gerekçesi tümüyle değişmişti. Şimdi, tasarının amacı, 'Sermaye sahiplerinin elindeki kaynaklara el konması değildir' deniyordu. Rapora göre, 1970'lerin ortalarından itibaren ekonomik koşullar kötüleşmişti. Fonların bu koşullarda yeni yatırımlar için gerekli sermaye birikimine katkıda bulunmaktan öte, ideolojik bir gerekçesi yoktu." (Ş. Alpay, agy.)

Daha sonra, tasarı parlamentoya getirilmeden önce iyice kuşa çevrildi:

"Nitekim, parlamentoya gelen tasarı gerçekten tanınmaz haldeydi: Fonda toplanacak paralar her yıl 2 milyar kronu (100 milyar lira) aşamayacak; fazlası Genel Emeklilik Fonu'na aktarılacaktı. Kurulacak 5 adet fon, hiçbir şirkette % 8'den fazla hisse edinemeyecekti.

Yasa, LO yönetimi tarafından hiç beğenilmedi. LO'nun yayın organı, LO-Tidningen'in ifadesiyle proje, 'ekonomik demokrasi sorununun çözümü olmaktan çıktı ve emeklilerin geleceğini güvence altına alma aracı haline geldi'..." (Ş.Alpay, agy.)

"Ücretliler Fonu"nun ne haline geldiği, önümüzdeki dönemde –1988'de bir genel seçim daha var– ne haline geleceği, sonuçta neye benzeyeceği konumuz açısından pek önemli sayılmaz. Başlangıçta doğru bir tespitle, "mülkiyetin tayin edici bir rol oynadığı" gerekçesiyle gündeme getirilen "Ücretliler Fonu" olacağına şimdiden vardı. Bir kere daha görüldü ki kurulu mülkiyet ilişkilerinde radikal değişikliklere yol açabilecek girişimler sosyal demokrasinin meşrebi ile bağdaşmıyor.

"ÜCRETLİLER FONU" NE KADAR ORİJİNAL?

"Ücretliler Fonu"nun önümüzdeki dönemde geçireceği serüven bir kenara, meselenin Marksistlerle sosyal demokratlar arasındaki genel tartışma içinde özel bir yeri ve önemi var. Çünkü üretim araçlarının mülkiyeti söz konusu.

Önce "Ücretliler Fonu", iddia edildiğinin aksine hiç de "orijinal" değil. Bir başka deyişle üretim araçlarının mülkiyeti konusunda böylesi bir yaklaşımın orijininde İsveç sosyal demokratları bulunmuyor. Her ne kadar SAP (İsveç Sosyal Demokrat Partisi) ve LO "Ücretliler Fonu" nun patentinin kendilerinde olduğu iddiasında iseler de meselenin çok daha eskilere, Marx ve Engels'e kadar uzandığı biliniyor.

Marx ve Engels –gene bilindiği gibi– kapitalizmin bir sosyal devrim sonucu yerini sosyalizme bırakacağı tespitini yaparlarken, bu devrimin başını çekecek proletaryanın iktidarı ele geçirebilmek için *GÜCE* başvurmak zorunda olduğunu savunuyorlardı. Bu sonuca, proletarya şiddeti metod olarak benimsediği için değil, sınıf mücadelesinin somut şartlarının tahlilinden –ki en önemli faktör iktidarı ellerinde bulunduranların karşıtlarına karşı uyguladıkları sistematik zordur– ve sosyal devrimlerin oluşumunda gözlenen genel kanunlardan varıyorlardı.(2)

Genel kural buydu ama istisnaları da vardı. Öyle ülkeler olabilirdi ki, buralarda proletarya şiddete başvurmaksızın siyasi iktidarı ele geçirebilir ve kapitalizmden sosyalizme barışçı geçişi gerçekleştirebilirdi. Nitekim Marx ve Engels, özellikle o günlerin ABD'si ve İngiltere'si için bu tür bir geçişi mümkün görüyorlardı. Bu ülkelerin şartları, işçi sınıfının seçimle iktidara gelmesine, bu iktidar vasıtasıyla üretim araçlarının özel mülkiyetine son vermesine, böylece sosyal yapının kapitalizmden sosyalizme barışçı yoldan değiştirilmesine imkan verebilirdi. Siyasi iktidarı elde eden işçi sınıfı, üretim araçlarını sermaye sahiplerinden *SATIN ALIR* ve böylece burjuvazinin üretim araçlarına sahip olmaktan kaynaklanan sosyal egemenliğine son verilerek barışçı yoldan sosyalizme doğru ilerlenmiş olurdu.

İsveç sosyal demokratları "Ücretliler Fonu" nu gündeme getirirlerken, Meidner'in dediği gibi "sermaye sahiplerinin mülkiyet nedeniyle sağladıkları gücü" ellerinden almak için Marx ve Engels'den mi ilham aldılar, bu kadarını bilemiyoruz. Ancak ortada bir gerçek var. Üretim araçlarının "satın alma" yolundan sınıfsal anlamda sahip değiştirmesi düşüncesi yeni ve orijinal değil. Üstelik sosyal demokratların bakış açısından ortada ilginç sayılabilecek benzerlikler var. Marx ve Engels barışçı geçiş için ülkenin demokratik olmasını öngörüyorlardı, SAP'a göre İsveç "dünyanın en demokratik ülkesi". Marx ve Engels devlet mekanizmasının barışçı geçişe karşı zor kullanmayacak ya da buna gücü yetmeyecek nitelikte olması gerektiğini söylüyorlardı, İsveçli sosyal demokratlara bakılırsa İsveç devleti "dünyanın en tarafsız devleti"dir. Marx ve Engels pro-

letaryanın önce seçimle iktidara gelebileceğini düşünüyorlardı, sosyal demokratlara göre İsveç'te işçi sınıfı yarım asırdır iktidarda! Bütün bunlardan sonra geriye sadece "üretim araçlarının satın alınması" kalıyor. İşte "Ücretliler Fonu" ile yapılmak istenen de –bir kısım sosyal demokratlara göre– bu!

"Yapılmak istenen" bu olsa bile *YAPILANIN* bu olmadığını gördük.

"ÜCRETLİLER FONU" NEREYE GİDEBİLİR?

Kaldı ki bu tür iddialı radikal uygulamalar "isteğe bağlı" olabilir mi, bu da ayrı konu. Farzedelim ki herşey rast gitti ve 1990'da İsveç sendikaları Skockholm borsasına kayıtlı şirketlerin hisse senetlerinin % 8'ini satın aldılar. Bu hedefe ulaşmak neye yeter, veya neye yarar?

Bu süre boyunca herhalde karşı taraf da boş durmaz. Bir firmanın hisse senetlerinin % 8'ine sahip olmak belki bir ailenin o firmayı kontrol etmesine yeter. Ne ki bu, piyasayı, şöyle veya böyle zımmen paylaşmış sermaye sahipleri için söz konusu olabilir. İşin içine işçiler, hem de 2 küsür milyon üyeli sendikal örgütle ve iddialı gerekçelerle girdi miydi –tek tek bireyler olarak değil; böylesine burjuvazi asla karşı çıkmaz, aksine teşvik eder– işin rengi hemen değişir. Yüzde 8 hisse ile şirket genel kuruluna gidecek sendika temsilcileri, kendi hisselerine tekabül eden oy oranını kat bekat aşan oyu sağlamış domuz topu bir blokla karşılaştıklarında hiç şaşırmamalıdırlar.

Diyelim sosyal demokratların "sol" eğilimlileri bastırdılar ve "pes" diyeceklerine hisse senedi satın alma sınırını % 8'den daha yukarı çıkardılar, öteki faktörlerde de bir olumsuzluk çıkmadı ve 1990'da olmasa bile belirli bir süre sonunda, satın alınan hisse senetleri sayesinde sendikalar şirketlerin yönetimini gerçekten kontrol edecek güce eriştiler. Bu, ne ifade eder?

Bir kere şirketlerin yönetimindeki kontrolü kaybetmiş olsalar bile, burjuva asıllı sermaye sahipleri, ellerindeki hisse senetleri sayesinde "kupon kesmeğe" devam ederler. Yani bu sınıfın toplumdaki asalak konumunda, eskiye nazaran bir değişiklik olmaz, *EMEĞİN SÖMÜRÜSÜ AYNEN DEVAM EDER.*

İkincisi, "Ücretliler Fonu"nun başını çekenlerin tamamı, piyasa ekonomisini yani kapitalizmi savunuyorlar ve "Fon" sayesinde şirketleri kontrol edecek duruma geldiklerinde yine kapitalist ekonominin kurallarının işleyeceğine şimdiden kasem ediyorlar. Kapitalist düzende sendikaların mülk sahibi olmaları, özellikle banka sahipliği yolundan bir kısım üretim araçlarının kontrolünü ellerinde bulundurmaları hiç de yeni bir vakıa değil. Öyleyse ne değişmiş olacak?

Şu değişmiş olacak: Toplam artı-değerin, sendikaların eline geçen hisse senedi yüzdesine tekabül eden miktarı burjuvaziye gitmeyecek, sendikaların tasarrufunda kalacak. Bundan işçinin payına ne düşer? Şimdiye kadarki gözlemler, sosyal demokrat politika güden sendikaların tepesini tutmuş işçi aristokrasisinin, bu tür imkanların kaymağını yediğini, sıradan işçilere pek birşey kalmadığını gösteriyor. Dolayısıyla işçinin kitlesi için, başta belirlenen hedeflere ulaşılsa bile, "Ücretliler Fonu", şirketlerin kontrolünün el değiştirmesinden başka bir anlam taşımaz.

Daha da ileri gidelim ve farzedelim ki bir süreç boyunca işçiler arasında radikal eğilimler güç kazandı, sonuçta kapitalist ekonomiye karşı olanlar sendika yönetiminde etkin duruma geldiler; bu olgu partiyi de etkiledi ve SAP "piyasa için üretim" yerine "emekçilerin her türlü maddi ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanmasını ve çok yönlü insanın yaratılmasını" esas alan bir ekonomi politikasını benimsedi. Böyle bir gelişmenin doğal sonucu, pazar için üretimin terkedilip yerine planlı sosyalist ekonominin kurallarının ikame edilmesidir. Hükümette sosyal demokratlar bulunduğuna ve şirketlerin kontrolü de sendikaların eline geçtiğine göre, böyle bir ekonomi politikasının uygulanabilmesi için gerekli maddi şartların var olduğu söylenebilir.

Ne ki "gerekli" gibi görüken bu şartlar, sosyalist ekonominin uygulanmasına *YETMEZ.* Çünkü, *FARAZA* işler bu noktaya kadar gelse –ki işçi aristokrasisi işlerin bu noktaya kadar gelmesine asla göz yummaz– şimdiye kadar hesaba alınmayan bir faktör bütün ağırlığıyla ortaya dikilir: *BURJUVA DEVLET MEKANİZMASI!* Bu mekanizmanın ne menem bir şey olduğunu, kendisinden dahi "devlet sırrı"nın saklandığı, başbakan O.Palme'nin herkesten daha iyi bilmesi gerekir.

MARX BİR KERE DAHA HAKLI ÇIKIYOR

Daha önce de işaret edildi, konumuz açısından önemli olan "Ücretliler Fonu"nun nasıl bir seyir izleyeceği değil. Göstermek istedik ki, en radikal niyetlerle ortaya çıksa, en radikal eğilimler hakim olsa, en elverişli şartlar oluşsa bile Ücretliler Fonu'nun çalışanların kitlesine getireceği pek birşey yoktur, hele hele iddia edildiği türden radikal değişikliklerin hiçbirine yol açmayacaktır.

Aslında ekonomik alanda da demokrasinin sağlanarak en ideal toplum düzenine varılacağı iddiası olmasa, "Ücretliler Fonu"nun nereye varabileceği ihtimalleri üzerinde bu denli "fantazi" ye başvurmağa gerek olmazdı. Zaten bu bölümün baş kısımlarındaki alıntılarda da gördük, sosyal demokratların daha "realist" olanları, "Ücretliler Fonu"nun gerçek işlevini çoktan be-

(Devamı 15. sayfada)

«Taş balta»dan Politikaya

HÜKÜMET sözcüsü Mesut Yılmaz ANAP hükümetinin bugünkü rejim içindeki fonksiyonunu ve rejimin özünü birkaç cümle ile şöyle özetliyor: "1986'da da istikrarı sağlamak için çalışmaya devam edeceğiz... İstikrarı sağlamaktan kastettiğim, toplumu depolitize etmeyi sürdürmek. 1986 yılında da toplumu depolitize etmeye devam edeceğiz. Bunu sağlamak Türkiye açısından çok yararlı olacaktır. İşçi sendikalarının, derneklerin depolitize edilmesi bize göre toplum açısından çok önemli. Sendikalarda, derneklerde politika yapılmamalı." (Cumhuriyet. 26 Aralık 1985)

Mesut Yılmaz neden "böyle olmak lazım geldiğini" de, bir gün sonra bir başka gazeteye verdiği demeçte şu sözüyle belirtiyor:

"Türkiye'de 1980 öncesi bozulan ekonomik dengeyi yeniden kurabilmek, 1980 yılında başlatılmış olan oldukça acı bir reçetenin daha bir süre uygulanmasını gerektiriyor." (Tercüman. 29 Aralık 1985)

Mesele apaçık. "Acı reçete", yani 24 Ocak'la başlayan ekonomik uygulamanın "daha bir süre devam etmesi gerekiyor" ve bunun için toplumun "politika dışında" tutulması demek olan "depolitizasyon" zorunlu oluyor. Ekonomi ile politikanın ayrılmaz bütünlüğü konusunda bu sözlere ilave edilecek hiçbir şey yoktur.

NE DEMEK "DEPOLİTİZASYON"?

BELLİ ki, 12 Eylül için "depolitizasyon" herşeyden önce düpedüz "politika yasağı" demek. Ama bu "yasak" tek başına hiçbir şey anlatmıyor. "Nasıl" bir politika yasağı olduğunu anlamak için, politika yapmanın "kimlere" yasaklandığına bakmak gerekiyor. Mesut Yılmaz, "Anayasa'da, Sendikalar Kanunu'nda, Dernekler Kanunu'nda bu konuda getirilmiş kısıtlamalara sonuna kadar sahip çıkacağız." (Tercüman. 29 Aralık 1985) diyerek hangi yasakları kastetmektedir?

Anayasa'da konulmuş olan siyaset yasağı ile doğrudan doğruya işçi sınıfı siyasi hareketi tarif edilmiştir. Böylece bilimsel sosyalizm "anayasa dışı" ilan edilerek işçi sınıfına kendi sınıfsal siyaseti "yasaklanmıştır"! Bunun yanında Anayasa'nın geçici maddeleri ile konulmuş "özel" siyaset yasakları da mevcuttur. Bunlarla da 12 Eylül öncesi siyasi partilerinin yöneticilerine 10 ve 5 yıllık "siyaset yasağı" getirilmiştir. Anayasa ayrıca memurların, öğrencilerin, öğretim üyelerinin, sendikaların, dernek ve mesleki birliklerin de politika yapamıyacaklarını hükme bağlamıştır.

Anayasa'daki siyaset yasaklarıyla rejim kendine bir "siyasi meşruiyet alanı" çizmekte, işçi sınıfını bunun dışında bırakmaktadır. Ama bu "çizili alan" ayrıca yığınların depolitizasyonunu öngören kanuni sınırlamalar altındadır. Yani siyaset, verili meşruiyet sınırları içinde bile halk yığınlarına yasaklanmıştır. Sendikalar Kanunu bu türden yasaklarla donatılmıştır. "Dernekler Kanunu" ise –özel kanunla kurulmuş olanlar dışında– akla gelebilecek bütün örgütleri kapsamına almakta ve siyaset yasağına tabi kılmaktadır.

Kapitalist herhangi bir toplumun sosyal örgütlenmesine bakıldığında görülecektir ki, işçiler ve bütün emekçi katmanlar ile birlikte, orta katmanların da tamamı sendikalar, dernekler, kooperatifler, meslek kuruluşları ve bu nitelikteki birliklerde örgütlenmiş bulunurlar. Bu kuruluşların "siyaset yapamayacaklarını" söylemek demek, onların fonksiyonlarını yoketmek, her birini kendi özgün amaçlarını ve topluluğunun çıkarlarını savunmaktan menetmektir. Bunu biz böyle yorumluyor değiliz. Nesnel olarak böyledir. Sendika ve derneklerin "–Kendi korumak mecburiyetinde oldukları sosyal kesim ile ilgili hükümet uygulamalarını tenkit edince?.." ne olacağını soran gazeteciye hükümet sözcüsü M.Yılmaz "Bunu yapamazlar..." cevabını vermektedir. Zaten hiçbir hükümet kararı, politik karar yoktur ki bu kuruluşları ve üyelerinin çıkarlarını ilgilendirmesin.

Buna göre "depolitizasyondan", siyaset yasağı ile birlikte her türlü çıkarın, ekonomik, demokratik, mesleki ve doğal olarak insani her türlü hakkın savunulmasının yasaklanmasını da anlamak gerekir. Uygulama da zaten bu yöndedir. İdam cezasının kaldırılmasından yana olduklarını açıklamış oldukları için Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyeleri hakkında iki yıl hapis istemiyle dava açılması sadece bir örnektir.

DEPOLİTİZASYON ZORBALIKLA SAĞLANABİLİR

SENDİKALARA, derneklere, meslek birliklerine, öğrencilere vb. gibi "siyaset", tıpkı Türk Ceza Kanunu'ndaki cinayet, fuhuş, hırsızlık vb. fiilleri gibi, "suç" telakki edilerek yasaklanmıştır. Karşılığında cezai müeyyideler konulmuştur. "Suç işleyen yargılanır!" "Yasaklar" sonuç itibariyle hukuki bir sorun değil midirler?..

Hükümet "sonuna kadar sahip çıkacağız" dediğine göre "siyaset yasaklarını" demek ki başka türlü anlamak gerekir; doğal olanı da budur. "Depolitizasyon" kanuni yasaklarla sadece "amaçlanabilir" ama gerçekleştirilebilmesi, "sürekli takibini" gerektirir!

Milyonlarca emekçi insan, ülkenin tamamında ve hayatın bütün alanlarında konulan bu "yasağı" ihlal etme eğiliminde ve

hatta "zorunda" iken, bunu kim nasıl izleyecek, suçları nasıl yasaklayacak ve suçluları nereye koyacaktır?!

Besbelli ki bu ancak bir siyasi rejim sorunu olabilir. Rejimin koyduğu daha bir yığın yasak, bundan da önemlisi, uyguladığı baskı ve terör ve yığınlara saldığı korku ile birlikte "depolitizasyon" bir anlam ve tatbik kabiliyeti kazanır. ANAP hükümeti, "depolitizasyon" sağlayacak yasaklara "sonuna kadar sahip çıkacağını" söylerken bugünkü rejim içindeki fonksiyonunu da özetlemiş olmakta, 12 Eylül rejiminden bağımsız bir siyasal hüviyet taşımadığını da teyid etmektedir. ANAP hükümetinin "sahip" çıktıklarının asıl sahipleri rejimin iplerini elinde tutmaktadırlar, devletin başında, dibinde ve arkasındadırlar; yani devlet onlardır. Yığınların politikaya girmesinden en çok, rejimin "kefili" K.Evren korkmaktadır, onun kefilliğini "ciro" edip geçerli kılan ordu korkmaktadır.

Emekçilerin bilincine sorun nasıl yansımaktadır, yahut nasıl yansıtılabilir, işin bu yanı hiç de karmaşık değildir. Tekeller 24 Ocak 1980'den beri gelen ekonomik uygulamanın devamını istiyorlar. Bu hem işlerine geliyor, hem de henüz daha çok işlerine gelecek bir ekonomik "model" bulamıyorlar. "Hükümetler değişse bile bu model aynen kalmalıdır" diye önemle vurgulamaları bundandır. Modelleri 12 Eylül'le ve ANAP'la özdeştir. Uygulama ancak "yığınların politika dışına itilmesi, rejimin demokrasi dışında çizilmesiyle" mümkün olabilmektedir. Ekonomik uygulama devam edecekse, bugünkü rejimle birlikte devam edecektir; başka "biçimi" bulunmaz. Yani yığınların politika dışına itilmişlik durumlarının, "depolitize edilmiş olmalarının" korunmasıyla olacaktır. Politika yasakları kadar, "politika çamuruna girmeyin" öğütleri de, "söylenenlere kulak asmayın, yoksa 12 Eylül öncesine dönersiniz" safsatası ve tehditleri de "depolitizasyonun" devamı içindir. Bu, aynı zamanda şu demektir ki; yığınların politikaya girmesi bütün oyunu bozacak, 12 Eylül'le kurulmuş bulunan "nizamı" ve bu nizamın "istikrarını" yıkacaktır. Mesut Yılmaz'ın "İstikrarı korumaktan kastım, toplumu depolitize etmeyi sürdürmek." demesi budur.

"Depolitizasyon" için konulmuş yasaklar, politikanın kendisini değil de "yığınlarla ilişkisini", hedefliyor. Zaten "yasallık dışı" ilan edilmiş işçi sınıfı politikaları ve devrimci-demokratik sol politikaları değil de, bizatihi "yasallık içindeki" politikaları yasaklıyor, ama sadece halk yığınlarına, örgütlerine. Yani yığınların kendi siyasetleriyle ilgilenmeleri zaten yasaklanmış, burjuva siyasetinin içindeki değişik akımlarla da kitle örgütlerinin, kitlelerin ilgilenmemesi isteniyor. Sonuçta ortaya bugünki siyasi alanın ve yapının kendisi çıkıyor. Bu bakımdan konunun birbirinden farklı boyutları bulunuyor. Yasakları savunanları ayırdetmek ve bundan muratlarını anlamak pek basit; bu 12 Eylül rejiminin —bütün kurumsal unsurlarıyla birlikte— bizatihi kendisidir. Bu politika yasaklarının hangisine, kimler ve hangi amaçla karşı çıkıyorlar? Bu sorunun cevabında bir yığın sınıfsal ve politik farklılıklar bir arada bulunuyor. Bu noktada sorun demokrasi meselesine ve demokrasi anlayışlarına sıkıca bağlanıyor. Bir sonraki ara başlıkta yeniden bu noktaya dönmek üzere meseleye, bütün "özel doğrulara" da ışık tutacak bir "genel doğru" açısından yaklaşmaya çalışalım.

POLİTİKA VE SINIF MÜCADELESİ:

BURJUVAZİ eğer elinden gelseydi, sınıf mücadelesini bütün bütüne yasaklayıp "ortadan kaldırmaktan" yana olurdu. Kapitalist sömürünün "ebedi güvenliği" bu olabilirdi. Bu "eğilimin" hiçbir istisnası bulunmaz. En gericisinden en liberaline kadar her yerde, her burjuva sınıfın nihai rüyası budur. Hele günümüzün tekelci kapitalizm gerçeği önünde bu "eğilim" çok daha somuttur.

Ama, kapitalist sömürü altındaki emekçi halk yığınlarının mücadelesi de en az bu kadar "somuttur"! Bunun da istisnası bulunmaz. Bu iki somut gerçeğin ilişkisi, yani, yığınların mücadelesi ve bu mücadeleyle kazanılmış haklar, yığınların mücadeleye katılmalarının ölçüsü ve kazanılmış haklara sahip çıkmaktaki güç ve kabiliyetleri, temelde sömürünün "dozunu", demokrasinin "niteliğini" ve bütün bir siyasi üstyapıyı —tabii başka bir dizi faktörle daha— biçimlendirmektedir. Tarihsel sürekliliği içinde baktığımızda bugünkü en liberal burjuvaların kanlı bir sicilini, yahut bugün eli emekçi kanında olan burjuvaların siyasal liberalizm şampiyonluğunu görebiliriz. Kısaca konu, burjuva sınıfın gücünün ve niyetinin mutlaklığı dışında belirleniyor.

Türkiye'de durum bundan farklı mıdır veya olabilir mi? Farklı değildir ve olamaz. Uzun tarihsel kesitlere gerek yok, son 15-20 yılın deneylerine bakmak yeter. Bu yılların bütün "politik zenginliği" hep bu "bilimsel dogmayı" doğrulayarak gerçekleşmiştir. Sözgelimi S.Demirel' in 25 yıllık siyasi serüveni ile "ben 25 yıl boyunca demokrasiye sahip çıktım" sözüne birlikte bakmak, yahut meselâ 1973 yılında sosyal demokrasinin erdemlerini saymakla bitiremeyen nice kapitalistin 4-5 yıl sonra Türkiye için Güney Kore veya Şili modeli bir siyasal rejim biçimlerini hatırlamak kafidir.

Bu "bütün burjuvalar aynıdır" anlamına asla gelmez. Türk burjuvazisi için şu çok önemli "farkı" özellikle tespit etmek gerekir: Türkiye'de burjuvazi sınıf mücadelesini yasaklamayı "arzulamaktan" fazla olarak bunu

başarmaya muktedir olduğunu da "sanmaktadır"! Ne var ki, bu da Türk burjuvazisinin kabahati ve ayrıcalığı değildir. Buna muktedir olamayacağını burjuvaziye kavratılmadığı için, o, sınıf mücadelesini yasaklayabileceğini sanmaktadır.

DEPOLİTİZASYON SİYASİ TEKEL YARATIYOR

TÜRKİYE'de 12 Eylül'den itibaren uygulanmakta olan depolitizasyon aynı zamanda faşizmin "siyasi tekelini" kurması anlamına geliyor. 1983'te yapılan düzmece seçimlerden sonraki konjüktürde ise bu "tekeli" koruma çabalarını içeriyor. Aynı şey, ama aynı şey değil!

Faşizmin tanıdığı "siyasi meşruiyet" sahasında şimdi başka burjuva partileri de var. Bu partiler 12 Eylül öncesine uzanan birer siyasi misyonu temsil ediyorlar. ANAP, HP ve MDP'nin böyle birer misyonları yok ama DYP, şimdi SHP, DSP ve RP'nin böyle misyonları var.

Ama bu partilerin misyonlarını yerine getirmelerinin "şartları" mevcut değil, veya çok kısıtlı. 12 Eylül'ün çizdiği meşruiyet alanı değil ama, kurduğu siyasal tekel bunu sınırlıyor. Bu saydığımız burjuva partilerinin misyonları, elbette geleneksel ve kapitalizmin şanına yakışır kısıtlamaları içeren, ama 6 Kasım seçimlerindeki kısıtlamaları içermeyen bir "serbest genel seçime" dayanıyor. Yani, sandık doğrultusunda mobilize edilecek halk yığınlarının varlığına.

Halk var ama, hem onların aradığı halk değil, hem de "siyasi kısıtlamalar", yani depolitizasyon tedbirleri var. "kanuni yasaklar" nedeniyle halkı kendi arkalarına alıp coşturamadıklarına inanıyorlar. "Yasakların" kaldırılmasını hepsi istiyorlar, farklı farklı kapsamlarda ve nesnel siyasi şartlar nedeniyle de benzeşen lafızlarla.

Görünürde "hepsi" siyaset serbestisinden, yani "politizasyondan" yana olan bu parlamento dışındaki –SHP şimdi parlamentoda– burjuva muhalefet partilerinin, konuya ilişkin farklı "ölçüleri" var. Ama işçi sınıfının siyaseti konusunda çok farklı düşünmüyorlar. SHP "şimdi gümdemde olan bu değil" diyor. (AET temsil heyetine Gürkan'ın söylediği) DYP "Türkiye için zamansızdır." diyor. (Cindoruk.) S.Demirel "itirazlarının" yanlış anlaşılmaması için "Benim savunduğum fikirlerin önemli bir kısmı siyaset üstüdür." diyor. (Tercüman. 10 Ocak 1986.) Bunlar arasında "İşçi sınıfı kendi siyasetini serbestçe yapmalıdır" diye savunan, bunu çok doğal bulup demokrasi anlayışı içine sindiren henüz yok.

DEPOLİTİZASYON– APOLİTİK İNSAN

KENDİ demokrasi anlayışları çerçevesinde farklı ölçülerde politizasyonu savunan bugünkü burjuva muhalefet partileri faşizmin siyasi tekeline karşı çıkıyorlar ama burjuvazinin siyasi tekelini onun yerine ikame eden bir yaklaşımla. DYP'nin siyasi misyonu ile rejim arasındaki çelişki noktalarının siyasi demokrasiye ilişkin olmadıkları, bu partinin politizasyonu çok sınırlı bir anlamda savunduğu gazetemizin bundan önceki sayılarında etraflıca açıklanmıştı. Sorunun bu boyutu bu yazı konumuzun dışındadır.

Halk yığınları "işinde-gücünde", gündelik yaşam kavgasında, binbir sıkıntı ile boğuşarak, düne göre daha az beslenip daha çok hastalanarak, daha az günlük gazete, kitap ve dergi okuyup daha az düşünerek, arabeskle efkar dağıtıp toto-piyango ile umut tazeleyerek ve günden güne siyasetten biraz daha fazla uzaklaşarak var olmaya devam ediyorlar.

Yığınların bu durumunu somut olarak görmek için kahin olmaya değil, yığınlara gelin politika yapın" diye çağrı çıkarmaya değil, bizzat yığınların içinde politika yapıyor olmaya gerek vardır. Bunu bugün en iyi bilecek durumda olanlar, gizli-açık, her türlü olanağı kullanarak siyasi çalışma yürüten işçi sınıfı devrimcileri, komünistlerdir.

Yığınların uzak durduğu, "yasaktır" diye sadece işçi sınıfı politikası değildir; siyasetin kendisidir. Kitleler ne kendilerini kurtaracağına inandıkları bir siyasete, ne de kendi siyasi kurtuluşlarının bilinç ve inancına sahiptirler. Sadece "dağa-taşa korku sinmiş" (S.Demirel) olmakla kalmamış, dağa-taşa umutsuzluk, karamsarlık ve ilgisizlik de sinmiştir. Elbette ki en genel anlamında ve politizasyonunu koruyabilmiş sınıf kesimleri dışında.

Bu durumun oluşmasında asıl pay sahibi olan, şüphesiz 12 Eylül rejiminin halkın üzerine saldığı korku, uyguladığı terör ve bugün de sürdürmeye devam ettiği tehditlerdir. "50 milyon nüfusa 70 bin siyasi tutuklu çok değildir." (İçişleri Bakanı Y. Akbulut) ise bu ölçüde bir depolitizasyon da çok değildir! Ancak, siyaset yasaklarının kalkması ve sınırlamaların kaldırılması halinde, halk yığınlarının birden bire politikaya döneceklerini sanmak da meseleyi hafife almaktır.

Toplumun baskı ve terörle beş yıl gibi bir zamanda bu ölçüde depolitize edilebildiği, yeterli bir. açıklama değildir. Yeterince politize olmamış bir toplum sözkonusu olduğu için 12 Eylül'ün pasifikasyonu kısa sürede etkili olabilmiş, diğer ekonomik, sosyal ve kültürel faktörlerle birleşince bugünkü apolitik yığınlar görüntüsü ortaya çıkabilmiştir. Aksi sözkonusu olsaydı zaten, ne faşizm böyle kolayca gelip kurumlaşabilir, ne de faşizme karşı mücadele bugünkü gibi yığınlardan kopuk halde bulunurdu.

Öte yandan, yığınların sunduğu görüntüye bakarak politik

ahkam kesmek de tek başına yanıltıcıdır. Yığınlar YIĞIN değildirler, sınıftırlar, zümredirler, politik olan ve olmayan kesimdirler, örgüttürler, partidirler, aydındırlar, politika, ekonomi, kültür, bilim, sanat ve ahlâktırlar, tarihtirler, gelenektirler ve bütün bunların kurumlaşmış cismidirler. Aynı zamanda hem yığın, hem bireydirler.

Bütün bu yönleri ve özellikleri açısından yığınların siyasi demokrasiyle ilişkisi edilgen bir tarihsel çizgi izlemiş, Türkiye'de demokrasi, böylece ve buna "göre" oluşmuştur. Edilgen rolünün çapı değişse de, Kemalist burjuva devriminde, "çok partili demokrasi"ye geçişte, 27 Mayıs'ın sağladığı demokratik açılımlardan ve 12 Mart'dan çıkışta, kısaca demokrasi tarihimizin sayılı dönemeç noktalarında, politik yığınların birincil belirleyici durumuna yükseldiklerine rastlanmaz. Bu nedenle, demokrasi dönemindeki siyasal enerjilerinin çok gerisine düşmüş olsalar bile, bugünkü depolitizasyon olgusunu yığınların değil, "politize olmuş olan" kesimlerin durumuna bakarak kavramak gerekir.

Burjuvazinin hakkını yememek, sınıf bilincine ve tavrına hakkıyla sahip bulunduğunu teslim etmek lazımdır. Devlet etme sanatını bilmektedir. Gerektiğinde kendi iç çelişkilerini bir kenara koyup emekçi sınıflara ve halk yığınlarına karşı "tek bir üyesini" dahi dışarda bırakmayan uzlaşmalar kurabilmektedir. Karşısındaki emekçi sınıflar hareketinin açık zaaflarından sonuna kadar yararlanmakta, demokrasi, insan hakları, hukuk-mukuk demeden, "adem baba" misali sultasını kurmaktadır. İşini demokasi içinde "görebildiği" zamanlarda bile halk yığınlarının politikleşmesine, işçi sınıfının uyanıp bilinçlenmesine engel olmak için elinden geleni yapmaktadır. Orduyu sadece "ipleri elinden kaçırmaktan korktuğu" dönemlerde değil, en rahat zamanlarında bile kullanma ihtiyatlılığını göstermekte, demokratikleşme süreçlerini dahi "milli felaket" sayıp paniğe kapılmaktadır.

Bu nedenle bu burjuvazi yığınların gerçek anlamda politikleşmesinden hep korkmuştur. Parlamentonun ve burjuva partilerin dışında bir siyaset istememektedir. Parlamento "milli çıkarların" ve bu çıkarlar tarafından belirlenmiş siyasi yelpazenin kendisidir. Böyle olmadığı, parlamento dışında siyasi güç merkezleri oluştuğu zaman "'devlet korunmalı ve kollanmalıdır"'!

Bu bakımdan "politizasyon zarar getirir, 12 Eylül öncesine götürür" fikri burjuvazi için bugün pek geçerlidir. Olsa olsa, eski siyasiler üzerindeki yasağa artık gerek görmediğinden sözedilebilir –ki bu da kuşkuludur– bunu aşan kapsamlarda politik açılımlardan korkmaktadır. Kendisi bu olan burjuvazinin kimi partilerinin daha geniş politik imkanlar talep etmesi onu bağlamamaktadır. Zaten burjuvazinin yüzünü bu partilere çevirdiğinden de söz edilemez.

Şartlar değişse ve gerektirse, burjuvazinin bugünkü depolitizasyonu kendine sorun edinmesi sözkonusu olabilir, ama yığınların politizasyonu burjuvazinin sorunu değildir. O, depolitizasyon yoluyla, yahut ekonomik imkanları elverseydi, gelişkin sanayi toplumlarındaki yöntemler yoluyla, ama her halükarda geleneksel siyasal, kültürel, ekonomik ve ahlâki bütün araçlarını kullanarak emekçilerin politikleşmelerini önlemeye çalışırdı. Yığınların politikleşmesi, burjuvaziye rağmen ve dahi burjuva demokrasisine rağmen, yığınların kendi sorunu olarak kalır.

APOLİTİK İNSAN VE SOYSUZLAŞMA

POLİTİKAYA ilişkin burjuva literatür sorunun özünü emekçi yığınlardan saklamaya dayanır. Buna göre politika "nankör bir meslek" veya "aptalca bir hırs" yahut da "mevki, mekanı akbal"dir! Faşist demagoji bunu daha ileriye götürüp "çirkef", "çamur", "ahlâksızlık" vb. gibi niteler. (Ne ki, burjuva politikacılarının meşruiyet çerçevesinde eriştikleri makam ve ikballere, generaller silah zoruyla ve emirlerindeki orduyla konarlarken, çirkin politikacıdan çok mu çok daha alçaklaşmaktadırlar.)

Gerçekte ise politika hem bu değildir, hem de kısmen bunlar demek olan burjuva politikalarından ibaret değildir. Ama burjuva politikasının bu çirkef yönü yığınların politikadan soğumasında önemli bir rol oynar. Türkiye'de birer birer burjuva politikaları gerçek çözüm inancı olmaktan çıkarak iflas etmiş, fakat bununla politikanın itibari değeri de iflas etmiştir! "Çirkin politikacı" imajı bu nedenle ve haklı olarak kitlelere yayılmıştır. "Politikaya karşı çıkar" görünümündeki askerler ise böyle diye diye politikayı kendilerinin tekeline alırlarken bu imajdan ikiyüzlüce yararlanmışlardır.

Gerçekte, yani bilimsel olarak, politika değil, politikasız bir ortam çirkef ve bataklık demektir. Bunu işçi sınıfı siyasi hareketi üzerindeki yasak, baskı ve sınırlamaların sürdüğü ama politik hayatın burjuva-küçük burjuva siyasi çeşitlemesi ile sürdüğü koşulları da olumlu sayarak anlamak gerekir. En kısıtlı burjuva demokrasisinde ve sınırlı da olsa politikanın bugünden farklı ve geniş bir alanı kapsadığı koşullarda insan faktörü nispeten ehven bir durumda sayılmalıdır. Faşizm altında, depolitize edilmiş bir toplum içinde hiçbir siyasi, ahlâki, kültürel ve sair geleneksel-sosyal değeri ayakta tutabilmenin garantisi yoktur. İnsanın bir süreç olarak insanlaşmasında "taş balta" bir adımdır, politika daha ileri bir adımdır. Politikasızlaştırılmış bir insanın öteki insan yanları deformasyona, çürüyüp yozlaşmaya, soysuzlaşmaya açıktır. Bu apolitik –giderek asosyal–

insan, olması "doğal" olan boyutları aşarak genelleştiğinde oluşan toplumsal ortam, en soysuz siyasetlerin, en çirkef egemenlik biçimlerinin, rüşvet, fuhuş, hastalık, hırsızlık, güvensizlik, açlık vb. gibi gayri insani yaşam biçimlerinin yadırganmadan, tepki yaratmadan sürüp gitmesine kaynaklık eder.

12 Eylül faşist askeri darbesi ve bu rejimin depolitizasyonu sonucu Türkiye'nin içine sürüklendiği bugünkü tablo bu söylediklerimizi bire bir doğrulamaktadır. Sadece yığınlar değil, ondan da önce bu yığınların bir zamanlar bir hayli politikleşmiş nice kesimleri, politik iddialar yüklenmiş pekçok kişi, unsur ve akımlar, politika dışına çıkarılmakla gerçek anlamda da "politikanın dışına düşmüşler", politika dışına düşmekle de "toplumsal vakıa" olmaktan çıkmışlardır. İşte yığınların politikadan büsbütün uzaklaşmalarının bir diğer ve önemli sebebi de budur. Yığınlar önlerinde izleyebilecek örnek bulamadıkları zaman dayatılana daha kolay rıza göstermekte mevcut alternatifler arasında tercih yapmakta, onlara da inanmadığı için politikadan uzaklaşmaktadırlar.

Politik ilgileri bastırılmış ve saptırılmış olan kitlelerin bu zayıf durumu, sebebi "politika yasağı" olmayan başka pekçok faktör tarafından da beslenir. Çünkü bu durumda, önüne sürülen "ürünlerin" niteliğine bakmaksızın ve bakabilme kabiliyeti olmaksızın, onları kendiliğinden bir alışkanlıkla tüketen insan davranışı yaygınlık kazanır. Bu davranışın yaygınlığı, en pespaye kapitalist "ürünlerin pazarını" genişletir. Meselâ "Yalçın'ı" (bir dolandırıcıdır) "kimin kurtaracağı?" geniş merak konusu olur da halkın içinde bulunduğu durumdan nasıl kurtulacağına ilişkin aranışa daha az itibar edilir. Bu yaşama biçiminin "başka altarnatifi" bulunmadığı düşüncesi politikadan başka edebiyatın, kitle iletişim alanlarının, müziğin, basının, entellektüel bütün toplumsal faaliyetin yön veren motifi haline gelir. Böylece depolitizasyon nedeniyle varılan sonuçlar, ortada görünür bir "zorlama" yokken bile kendi kendini üretebilir etkinliğe ulaşır.

Politikadan uzak düşmüş, küsmüş ve toplumun politik geleceğine ve bugünkü politik sancılarına ilgisini yitirmiş birisi herhangi bir "dal" da allamei cihan olabilir; bu onun, kendi subjektif niyeti ne olursa olsun faaliyetinin toplumsal yararını etkisiz kılar, sonuçta onu sosyal ilerleme için değil, mevcut nizamın pekişmesi için üreten biri durumuna sürükler. Bugün Türkiye'de pekçok bilim adamı, yazar, sanatçı, müzisyen, düşünür, aydın eski politikacı ve devrimci politikadan "bağımsız" bir rol seçtiği ve kendi "uzmanlığını" bu yoldan etkinleştirmeye çalıştığı için, hem kendi faaliyetinde kısırdır, hem de toplumun güncel sorunlarının çözümü açısından hesaba katılır bir kemmiyet değildir.

Bütün bunlar burjuvazi açısından "istenmeyen sonuçlar" olmayıp bizatihi onun çıkarlarının bütün "korunma biçimleri" tarafından yaratılırlar. Faşizm altında ve toplumun politikadan büsbütün soyutlanması çabaları nedeniyle ortaya çıkan soysuzlaşmaya burjuvazinin kimi kesimlerinin "itiraz" etmesi olgusu da bizzat bu sınıfın uzun vadeli hesapları açısından sözkonusudur. İşte sorunun bu açıdan formüle edilişine tipik bir örnek: "12 Eylül öncesinde çeşitli sosyal patlamalar sonucu politize olan toplum, askerlerce depolitize edilmiştir. Buna karşılık, alternatif olarak siyasette ekonomiye ağırlık verilmiş ve diğer hususlar ihmal edilerek ortaya "ekonomik insan tipi" çıkarılmıştır. Başlangıçta gayet olumlu görünen bu gelişme, giderek temel değer yargılarını ve ahlâkı tepe taklak etmeye başlamıştır... depolitize edilen ekonomik insan, giderilemeyen ekonomik bunalım sonucu ister istemez politize olacaktır. Çünkü, gelirlerini kaybeden, yoksullaşan orta sınıflar, sosyal hareketlere karşı fazla duyarlıdırlar." (Ö.Alpaslan Aksu. Tercüman, 21 Aralık 1985.)

Bu "endişe" burjuvazinin değişik sözcüleri tarafından sık sık dile getirilmekte, bugünkü ölçülerde depolitize edilmiş bir toplumun –daha doğrusu bu toplumun gelirlerini kaybeden sınıflarının– başka ve istenmeyen ölçülerde "politize olmasından" duyulan korku ifade edilmektedir. Bu bakımdan bugün ve yarın, toplumun politizasyonu burjuvazinin şu veya bu kesiminin değil, doğrudan doğruya başta işçi sınıfı olmak üzere, emekçi sınıfların kendi çözecekleri bir sorundur.

POLİTİKA SÜREKLİ VE HERYERDE YAPILMALIDIR

ESAS olan halk kitlelerinin politizasyonudur, bu bugünkü faşizme karşı mücadelenin de, faşizmi devirmekten daha ileri sosyal kurtuluş mücadelesinin de önkoşuludur.

Soyut bir politizasyon olamaz. Toplumun bütün sınıf ve katmanları temel ideolojik seçişleri doğrultusunda politize olabilirler. Politika ideolojiden "asla" bağımsız değildir ve ideoloji üzerinde biçimlenir. Ancak politika ideolojinin "kendisi" de değildir. Farklı ideolojilerin ortak politikaları olabilir ama, ortak ideolojinin farklı politikaları olamaz!

"Olamaz" belirlemesi hiç kuşku yok ki, her durumda somut olanı anlatmıyor; olması gerekeni anlatıyor. Hakim sınıf ideolojisinin ve politik kültürünün şu veya bu ölçüde etkisi altında kalındığında politikayı ideolojiden "bağımsızlaştırıp" hiçbir ilkenin barınamadığı son derece "esnek" bir alan haline getirmek pekala mümkün olabilir. Bu durumda aynı ideolojiden farklı politikalar üretilebileceği gibi, politikanın arkasındaki

ideoloji de tanınmaz kılınabilir. İdeolojiyle bağını koparmış politikanın nerede duracağı hiç belli olmaz. Makyavelizm, oportünizm, komploculuk, entrizm vb gibi buradan kaynaklanan olgular, siyasi hayatımızın ve sol hareketin pek de yabancısı değildir.

Politikanın, dolayısıyla depolitizasyonun ideolojiyle bağı, sorunun sınıfsal olarak ele alınmasından başka yol olmadığını kanıtlıyor. Çıkış noktasının ideolojik olması, doğal olarak örgütsel olması anlamına da geliyor. Bu noktada meseleye, işçi sınıfının ve giderek emekçi sınıfların politikayla ilişkisine öncelik tanıyarak yaklaşmak gerekir. Esasen toplumun depolitizasyonundan, asıl olarak bu sınıfların depolitizasyonunu anlamak da yanlış olmaz. Somut durum da bu yöndedir.

Depolitizasyona karşı yapılacak şeyler "mantıki olarak" bellidir. Ortada "siyaset yasakları" var. Bu "yasağa" girmeden "siyasi mücadele" olamıyor. Ya "yasak kapsamı içine gireceksiniz" –ki siyaset yapmış olasınız– ya da yasakların kaldırılmasını bekleyeceksiniz.

Elbette bu "siyaset yasakları", 12 Eylül rejiminin bütün tasarrufları gibi "keyfi", hukuki açıdan da keyfi niteliktedirler, ama siyasi rejimin sınıfsal özü itibariyle asla "keyfi" kararlar olmayıp tekelci sınıfın (zümrenin) sınıfsal çıkarlarının ayrılmaz ögeleri olarak keyfi değil, gerekli kararlardır. Bu çıkarlar değişmemiş, bu çıkarların siyasi ifadesi değişmemiş ise bu yasakların kapsamına girmeden onlara karşı mücadele ne olabilir ki?..

O halde sorun, toplumun politizasyonu yönünde politize olmaya öncelik verilmesini gerekli kılıyor. Her yerde, her şart altında politika yapmak. Politikayı örgütlü olarak yapmak, örgütlerde politika yapmak. Her alanda, ekonomide, kültürde, sanatta, ahlâkta, müzikte, şiirde, romanda, resimde, sohbette politika yapmak. Kooperatiflere, sendikalara, meslek odalarına, yığınların olduğu her yere politikayı sokmak. Başka çözüm yok.

Hangi politikayı? Bizler için sözkonusu olan işçi sınıfının güncel siyasi duruma ilişkin politikasıdır. Yani antifaşist politikaları. Bu politikalar en geniş toplum kesimlerinin de güncel çıkarlarını içeriyor. Farklı ideolojilere sahip toplum kesimlerini ve siyasal güçleri, güncel mücadelede işçi sınıfının bakış açısına çekmek, onları işçi sınıfının ideolojisine davet anlamına gelmiyor. Sadece demokrasi mücadelesinde onlardan samimi ve kararlı olmalarını beklemek anlamına geliyor.

Şurası da kesin bir gerçektir ki, içinde bulunulan durumda yığınların yönünü, ancak işçi hareketi politikaya çevirebilir. Burjuvazinin kimi kesimlerinin savunduğu anlamda ve kapsamda değil, "korkulan anlamda" politikleşme, işçi sınıfının antifaşist mücadelede ağırlığını ortaya koyabilmesiyle başlayıp gelişebilir. Buna gençliği, aydınları, örgütlü orta katmanları ilave ediniz, toplumun politizasyonuna öncülük edecek geniş bir güce ulaşırsınız. Bu da sol güçlere önemli ve ancak sabırlı ve kararlı bir çalışmayla üstesinden gelinebilecek zor görevler yüklüyor.

Ülkemizde bir de politika dışı yollardan yapılan depolitizasyon var. Ahlâki çürümeyi hızlandırıyor, olumlu değer yargılarını yıkıyor. Ama bunlar da –gördüğümüz gibi– faşizm koşullarında daha kolay yürütülebiliyor. Depolitizasyonun politik yanı, yani baskı, yasak, zorbalık... FAŞİZM üzerinde birinci derecede durmamızı gerektiren de bu!..

Mesut Yılmaz'ın depolitizasyona değgin sözlerine iki ayrı kanattan tepki geldi. Birincisi soldan, ilerici demokratik güçlerden gelen tepkiydi; diğeri ise bazı burjuva sözcülerden. Belli burjuva sözcülerden gelen tepkiler 12 Eylül'ün çizdiği ve M.Yılmaz'ın dile getirdiği sınırları reddettiği için faşist diktatörlükle olan farklarını ve görüş ayrılıklarını koruyorlardı. Ama onların anladığı "anti-depolitizasyon" kitlelerin mevcut burjuva partileri arasında tercih yapmalarıydı. Bu tercihler 4 (şimdi 5) yılda bir oy kullanmaktı. Sendikalar da "siyaset yapmalıydı", ama zinhar "sınıf sendikacılığı" yapmamalıydılar. Kitle örgütlerinin ve kitlelerin ilgisi sosyal demokrat sol'un ötesine gitmemeliydi. Kitle gösterileri vb. ise yeniden anarşi demekti.

M.Yılmaz'a ilerici güçlerden, tutarlı demokratik çevrelerden gelen tepkilerin öngördüğü ise emekçi yığınların ve örgütlerinin politikanın içinde olmalarıydı, partileri ve meslek örgütleri dahil, kitlelerin siyasete aktif katılmalarıydı. Üstelik siyasetin 5 yılda bir yapılacak seçimlerden ve sandıktan ibaret olmadığıydı. Bu nedenle M.Yılmaz'ın devam edileceğini söylediği depolitizasyona soldan ve kimi burjuva sözcülerden gelen tepkiler arasındaki nitel farkı unutmamak gerekliydi. ■

SİYASİ YÖNTEMLERDEN UZAKLAŞMAMAK

(Baştarafı 12. sayfada)

bu nedenle emekçi halklarımızın sınıfsal ve ulusal kurtuluş mücadelelerinin siyasi sorumluluğunu duymaktayız. Bu sorumluluk ise politik mücadele bilincini ve devrimci uyanıklığı gerektirmekte, siyasi kimliğimizden, vasıflarımızdan uzaklaşmamayı, ilkelerden ödün vermemeyi öngörmektedir.

Halklarımızın faşizme, tekelci burjuvaziye, emperyalizme karşı devrimci potansiyelini ancak böyle kararlı tutumlarla ve ilkelerde ısrarlı olmakla harekete geçirebiliriz. Bu çalışmalarımız, bizleri kitlelerden tecrit edebilecek her türlü yolu reddetmeyi ve bu yoldaki tuzaklara düşmemeyi, onlara alet olmamayı da içerir. ■

Siyasi Yöntemlerden Uzaklaşmamak

TÜRKİYE ve Türkiye Kürdistanı'ndan on siyasi grubun Paris'teki taraftarlarının PKK'nın suikastlerini kınamak için ortak bir bildiriyi dağıtmalarına gene aynı kentteki PKK taraftarlarının saldırması ve çıkan çatışmada bir PKK taraftarının ölmesi Türk burjuva basını tarafından "Paris'te aşırı sol birbirine girdi" vb. gibi spekülatif başlıklarla ve yorumlarla verildi.

Buna karşılık Avrupa'daki PKK taraftarları 25 Aralık 1985'de bir bildiri yayınlayarak, St. Denis'de bildiri dağıtan on siyasi örgütü "faşist Türk cuntasının uşağı güruhlar.... Türk cuntasının beslemesi sosyal-şovenler... halkımızın kanını içen drakulalar" diye niteledi. Bu grupların, "Turgut Özal Frankfurt hava alanından geçerken ondan direktif aldıklarını" iddia etti, "kan, hain, alçak, inkârcı, işbirlikçi, besleme, uşak, cellat.." vb. kelimelerin sık sık kullanıldığı bildiri, Paris'te bildiri dağıtan grupları "Mehmetçiğin intikamını alıyorlar" diye niteledi ve "Paris'te kanına girdiğiniz devrimci yurtseverin kanı, yeni bir tarihi dönemin başladığını ilan etmiştir. Ve siz kendi kaderinizin altına, yoldaşlarımızın o değerli kanına bulaştırdığınız kirli ellerinizle imzanızı attınız. Bütün sorumluluklar size aittir" diyerek Avrupa'daki taraftarlarına "Bu drakulaların aramızda gezmesine müsade etmeyin" diye direktif vermeyi de ihmal etmedi. Bu bildirinin yayınlanmasından bir gün sonra Paris'te Dev-Yol taraftarı –eski bir öğretmen ve Yeraltı Maden-İş sendikası yetkilisi– bir sendikacı öldürüldü. Onu Lozan'da Kurtuluş taraftarı bir gencin öldürülmesi izledi.

Kuşkusuz ki, bu olayları "sol içi" sürtüşme ve çatışma gibi görmeye olanak yoktur. Ve PKK bildirisinde iddia edildiğinin aksine Paris'teki olayla yeni bir dönem başlamış da değildir. Çünkü PKK, 1976 yılında ilk kuruluş bildirisi yayınlandığında, "caş" diye nitelediği Kürdistanlı devrimci-ilerici politik grupların mensuplarının, taraftarlarının temizlenmesi hedefini gösteriyor ve Kürdistan devriminin böyle başlayacağını söylüyordu. Dün sol'a karşı bu doğrultuda davranmış olan PKK, bugün de aynı çizgiyi sürdürmektedir.

St.Denis'de bildiri dağıtan gruplar ise, 2 Kasım 1985'te Stockholm'de yapılan PPKK (Kürdistan Öncü İşçi Partisi)'nin 10. kuruluş yıldönümü toplantısına katılan eski bir PKK yöneticisinin öldürülmesini, 4 Kasım 1985'de ise bu kez Danimarka'da bir PPKK üyesinin öldürülmesini kınıyorlardı. Bu bildirinin dağıtılmasına karşı Paris'teki PKK taraftarlarının saldırmaları sırasında çıkan kavgada bir PKK taraftarının ölmesi, bildiriyi dağıtanların arzulamadıkları bir olaydı. Çünkü PKK'nın yöntemlerini kınayan grupların, PKK'ya karşı böyle yöntemleri ve niyetleri yoktu. Onlar PKK'nın bir eylemine ya da herhangi bir PKK'lıya saldırmış değillerdi. Tersine saldıran taraf PKK idi.

Buna karşılık, PKK'nın Avrupa'daki taraftarlarının dağıttığı bildirideki "faşist cuntayla işbirliği yapmak" vb. gibi iddialar ve ardarda sıralanmış küfürler ise kendi yandaşlarını ajite edip şartlandırmak ve tahrik etmek için kullanılmış sözlerdi. Bildiriyi yazanlar dahil herkes biliyor ki, halen 70 bin kadar mensubu cuntanın zindanlarında siyasi tutuklu olarak eziyet çekmekte olan, zindan dışındaki unsurları ise binbir güçlük altında faşizme karşı mücadele yürütmekte olan bu grupları cuntadan, Özal'dan emir almakla itham etmek, burjuva basınının Kürdistan'daki ordu mezalimiyle ilgili olarak yaptığı iğrenç "Mehmetçik edebiyatı"na bu grupları ortak etmek o bildirinin hangi amaçla kaleme alındığını pek iyi göstermektedir.

PKK'lıların Paris'teki olaylardan sonra giriştikleri ise sola yönelik bir saldırıdır; ama bu saldırıyı önlemenin yolu, aynı alana sürüklenerek bir provokatif ortama yol açmak olmayacaktır. Zira sözkonusu siyasi gruplar ve onların taraftarları, "davadan döneni" vurmayı, pusu kurarak adam öldürmeyi siyaset ve siyasi mücadele saymazlar. Bunlar komünizme, sola, ilericiliğe özgü yöntemler değildir. Bu tür yöntemleri solculuk görünümüyle sola karşı kullanmaya kalkışanlar gün gelir aynı yöntemin bir bumerang olduğunu görüverirler. Çünkü yöntemin kullanılması kendi kendini yiyip bitiren kanserli bir organizma gibidir. Sahiplerini belki üç yıl, beş yıl... ayakta tutabilir, ama bu çok geçici olur ve yöntem mutlaka geri teper. Zira yöntem bu olunca, o yol kısa zamanda yöntem olmaktan çıkar, amaç haline dönüşür. Amaç olunca da, birinci iş, giderek tek iş durumuna gelir ve bizzat onu başlatanların başını yer.

İşte bu nedenlerden dolayı, PKK'nın bu tür yöntemlerini eleştiren gruplar aynı alana sürüklenmeyecek, provokasyona gelmeyeceklerdir. Nitekim kendi mensupları öldürülen iki grup misilleme yapmayacaklarını açıklamışlardır. Çünkü böylesi bir ortam sadece sol düşmanı gerici burjuva basınına malzeme sağlamakla ve onun Türk ve Kürt emekçileri gözünde solu karalamasına vesile hazırlamakla kalmaz, Avrupa'da sürgünde bulunan binlerce Türk ve Kürt devrimcisinin aynı oyuna gelmesine yol açar. Böylesi bir provokasyon ortamından olsa olsa CİA, MİT, BND başta olmak üzere Avrupa'da cirit atan belli gizli servisler yararlanır. Onlara uygun ortam hazırlamak ve alet olmak ise bizim işimiz değildir.

Bizler siyasi hareketleriz ve

(Devamı 11. sayfada)

SBKP 27. Kongresi Toplanırken

25 Şubat 1986 günü toplanarak çalışmalarına başlayacak olan Sovyetler Birliği Komünist Partisi 27. Kongresi'nde SBKP Programı'nın mevcut koşullarda yenileştirilmiş şekli, SBKP Tüzüğü'nde yapılacak değişiklikler ve Sovyetler Birliği'nin 1986-1990 yılları ve 2000 yılına kadar yer alacak ekonomik ve sosyal gelişmesinin anahatları görüşülecek. SBKP Merkez Komitesi'nin 15 Ekim 1985 günü yapılan Plenumu'nda MK Genel Sekreteri Mikhail Gorbaçov, yaptığı konuşmada söz konusu üç belgenin, Sovyet toplumunun yeni bir nitelik aşamasına ulaşmasının temeli olarak ülkenin ekonomik ve sosyal gelişmesinin hızlandırılması anlayışına dayandığını; bundan amacın, Sovyet insanlarına barış koşullarında maddi ve manevi olarak daha zengin ve toplumsal olarak daha dinamik bir hayat sağlamak, sosyalist sistemde cisimlenen tarihi olarak yeni tip uygarlığın olanaklarını ve üstünlüklerini daha da tam ve canlı biçimde ortaya koymak olduğunu söyledi.

M.Gorbaçov programın yeni uyarlamasıyla ilgili değerlendirmesinde, ülkede son 25 yılda yer alan ciddi ekonomik ve sosyal gelişmelerin bir tahlilinin, bugünkü ve uzun vadeli hedeflerin saptanması ve bunlara ulaşma yollarının belirlenmesinin, aynı zamanda partinin örgütsel, ekonomik, sosyal ve ideolojik faaliyetinde yeni yaklaşımların gerekliliğini vurguladı.

"Uluslararası durumun Programdaki yönlendirmelere daha net bir tanımı getirmeyi" zorunlu kıldığını belirten Gorbaçov, "hem sınıfsal ve sosyal alandaki, hem de barış ilkesinin devletlerarası ve diğer tüm uluslararası ilişkilerde bir norm haline getirilmesi için verilen mücadeledeki güçler dizilişinde ortaya çıkan değişikliklerin bu konuda yeni bir anlayışı geliştirmeyi gerektirdiğini" kaydetti.

Hayatın, SBKP'nin 3. Programı'nın ana içeriğini doğruladığını ve 3. Program'ın temel teorik ve politik önermelerinin, Program'ın yenileştirilmiş metninde de yer aldığını kaydettikten sonra, Gorbaçov, Program'ın muhtevasını zenginleştirme ve geliştirme çalışmalarında, Lenin'in parti programı üzerine ilkelerinden yola çıkıldığını belirterek, sözlerini şöyle sürdürdü: "(Program) gerçek sürecin tam bir formülasyonu olmalı, temel görüş ve siyasi görevleri açıkça ifade etmeli, gereksiz ayrıntılardan, yersiz hayallerden, anlaşılmaz kitabilikten ve kelime oyunlarından arındırılmış olmalıdır. Program, Parti'nin ne istediği ve ne için çalıştığının açık ve kesin bir ifadesidir."

3. Parti Programı'nın mevcut koşulları gözeterek yenileştirildiği şekliyle, sosyalizmin dengeli ve çok yönlü mükemmelleştirilmesinin, Sovyet toplumunun ülkenin ekonomik ve sosyal gelişmesinin hızlandırılması temelinde komünizme doğru daha ileri adımlar atmasının programı, barış ve sosyal ilerleme için mücadele programı olduğunu vurgulayan Gorbaçov, komünist formasyonun iki aşamasını ayıran kesin bir çizginin olamayacağını –ve olmadığını– hatırlatarak, "sosyalizmi bağımsız bir formasyon olarak tanımlamak yanlış olduğu gibi, komünizmin daha üst aşamasına, sosyalizmi atlayarak, varmak da imkansızdır. Aceleci her girişim, komünist ilkeleri toplumun maddi ve manevi olgunluk düzeyini gözönünde tutmadan uygulama, tecrübenin gösterdiği üzere başarısızlığa mahkumdur. Ama vadesi gelmiş dönüşümleri yerine getirmede ve yeni sorunları çözmede gösterilecek gecikme de hoşgörülemez" dedi.

Mikhail Gorbaçov, Program'ın toplumun gelişmesinde ekonominin belirleyici rolünden yola çıktığını, Parti'nin ekonomik stratejisinin bilimsel ve teknolojik devrimin daha ileri aşamaları gözönünde tutularak belirlendiğini ve bu stratejinin gerçek anlamda tarihi büyüklükte dönüşümleri –ekonominin teknik olarak yeniden kurulması, gelişmenin entansif hatlara oturtulması ve Sovyet ekonomisinin en üst örgütlülük ve verim düzeyine ulaşması– hedeflediğini ve tüm bunların insan uğruna, insan yararına yapıldığını vurguladı.

Parti'nin, sosyal politikayı, ülkenin ekonomik gelişmesini hızlandırmanın, kitlelerin çalışma alanında, politik ve sosyal faaliyetinde atılım sağlamanın güçlü bir vasıtası, toplumun siyasi istikrarında, yeni insanı şekillendirmede ve sosyalist hayat tarzını pekiştirmede önemli bir faktör olarak gördüğüne işaret eden SBKP MK Genel Sekreteri şunları söyledi: "Gerçek halk iktidarının gelişmesi, üretim, kültür, yönetim ve işletme alanındaki en heybetli görevlerin çözümüne giriştikçe daha da büyük önem kazanıyor. Tüm devlet ve toplumsal örgüt faaliyetinde kamuoyuna açıklığın genişletilmesi, aşağıdan yukarıya denetimin artırılması ve demokratik ilkelerin kökleştirilmesi yolunda atılan her gerçek adım değerlidir. Kısaca, sosyalizmin demokratik tabiatından ve onun kitlelerin yaratıcılığı tarafından beslenmesine olan hayati ihtiyaçtan azami ölçüde yararlanmalıyız.

Program'ın ideolojik alana değgin önerileri de ekonomik ve sosyal gelişmenin hızlandırılmasıyla yakından ilgilidir. İnsanları Marksizm-Leninizm fikirleri temelinde eğitmeliyiz, doğru söz ve aktif çalışma ile, politik bilgi ve ideolojik etkiyi, emekçilerin ekonomik ve sosyal sorunların çözümüne; devlet, üretim ve toplum işlerinin yönetimine

daha geniş katılımlarıyla meczederek eğitmeliyiz. Yalnızca iyi düşünülmüş bir ekonomik strateji, güçlü bir sosyal politika ve ideolojik eğitimde amaçlı bir çalışma, birbirini tamamlayan bir bütün olarak alındığında, insan faktörünü harekete geçirebilir, ki insan faktörü olmaksızın tasarlanan görevlerden hiçbiri yerine getirilemez. İşte bugün önümüzdeki sorun tamı tamına budur."

Program'ın yeni şekliyle, dünyadaki gelişmenin ana eğilimlerini de yeterlilikle yansıttığını, uluslararası gelişmelerin silahlanma yarışına sınır koymaya ve savaşa doğru bir kaymayı önlemeye yönelik kesin kararlar alınmaksızın geçilemeyecek bir noktaya ulaştığını; insanlığın bizzat varlığını tehdit eden tehlikeli süreçler üzerinde denetimi yitirme riskini göze almaksızın bu kararların ertelenemeyeceğini, günümüzün baş sorununun militarizm ve savaş güçlerini gemlemek ve kalıcı bir barışı ve itimat edilir bir güvenliği sağlamak olduğunu belirten M.Gorbaçov, dünya arenasında muazzam çeşitlilikte toplumsal ve politik güçlerin faaliyet gösterdiği gözönünde tutularak, hayati derecede önem taşıyan sorunların çözümünün ve doğru bir politik hat oluşturmanın, bu güçlerin çoğu kez birbirine benzemeyen ve hatta zaman zaman çatışan çıkarlarının gerçekçi biçimde ele alınmasını gerektirdiğini vurguladı ve konuşmasının Program üzerine olan bölümünü şu sözlerle bitirdi: "İlerici güçler Programı, onların mücadelesiyle olan sarsılmaz dayanışmamızın, onların görüş ve tutumlarına olan saygımızın ve kendi aralarındaki birliğin, reel sosyalist dünyanın, işçi, komünist ve ulusal kurtuluş hareketlerinin, gericiliğe ve saldırganlığa karşı ve barış ve ilerlemeden yana tüm hareketlerin bütün canlı organizmasını içine alan çeşitliliğin diyalektik birliğinin pekişmesine yardım etme istediğimizin ifadesi olarak görecekler."

12. Beş Yıllık Plan dönemi ve 2000 yılına kadar olan dönemle ilgili plan görevlerini ele aldığı bölümde M.Gorbaçov, ekonomide öngörülen yapısal değişiklikler, verimlilik ve etkinlik düzenlemelerini somutladıktan sonra, önümüzdeki on beş yılda yaratılması öngörülen ekonomik potansiyelin, Sovyet iktidarının kuruluşundan bu güne birikmiş olana hemen hemen eşit olacağını, milli gelir ve sanayi üretim hacminin yaklaşık olarak iki katına, emek üretkenliğinin de % 130-150 yükseleceğini; bunların Sovyet halkının ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kaynakların iki katına çıkmasını sağlayacağını kaydetti.

Ülke içinde ve dış politikada başarılmaya çalışılan görevlerin büyüklüğü, derinliği ve karmaşıklığının Parti önderliğinden yeni büyük taleplerde bulunduğunu ve Parti çalışmasının her alanında yeni yaklaşımlara olan ihtiyacı dayattığını, bunun doğal olarak Parti'nin, Parti yaşamının temel yasası olan SBKP Tüzüğü'ne yansıması gerektiğini belirten M.Gorbaçov şunları söyledi:

"Kısaca söylemek gerekirse, bu, bir yandan, parti içi demokrasinin daha da genişletilmesi, Komünistlerin ve tüm parti örgütlerinin, öncelikle en temelde olanların, insiyatif ve faaliyetinin gelişmesi, diğer yandan, ortak işlerin ele alınmasında sorumluluklarının artırılmasıdır. Parti-içi yaşamda çeşitlilik ve olgunluk ne denli artarsa –Parti'ye yeni kayıtlardan kadro politikasına– tüm ana konuların üstesinden gelmede demokrasi o kadar kökleşecek ve Parti'nin tüm toplumsal süreçler üzerindeki nüfuzu daha güçlü ve etkili olacaktır.

Devlet ve toplumsal örgütlerde Parti rehberliğinin temel ilkeleri de Tüzük'te aynı doğrultuda açıkça belirlenmiştir. Her örgüt fonksiyonlarını tam olarak yerine getirmeye çağrılırken, onların faaliyetinde Parti rehberliği açıkça politik olmalı ve halkın sosyalist öz-yönetiminin her birim ve düzeyde gelişmesini aktif biçimde ilerletmelidir. Önerilen değişiklikler, parti üyesinin politik savaşçı ve yığınların örgütleyicisi olarak yetkisi, konumu, önemi ve rolünü; Parti'nin genel hattını ve direktiflerini uygulamadaki sorumluluğunu güçlendirmeye yardımcı olmayı amaçlamaktadır."

Konuşmasının sonunda SBKP MK Genel Sekreteri M.Gorbaçov, MK Politik Bürosu'nun 27. Kongre'ye sunulacak belgelerin Parti'nin tüm örgütlerinde en geniş biçimde tartışılmasını, aynı şekilde plan önerilerinin emek kollektifleri, eğitim kurumları, ordu birimleri ve sosyal örgütlerde, Sovyetlerde, sendikalarda, gençlik örgütlerinde, Partili, partisiz tüm Sovyet yurttaşları tarafından yaygın biçimde tartışılmasını önerdiğini belirterek, yararlı hiçbir fikrin, hiçbir önerinin dikkatlerden kaçmaması gerektiğini vurguladı. ■

URUGUAY HALKI KAZANACAKTIR

(Baştarafı 16. sayfada)

baskısı sonucu kopan diplomatik ilişkiler yeniden kuruldu, Uruguay Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkelerle ticari, ekonomik ve siyasi ilişki kurma isteğini ve Orta Amerika'da sorunların çözümü konusunda Contadora grubunu desteklediğini açıkladı.

Ancak hükümetin yeterince kararlılık ve istikrar göstermeyen ekonomi politikası artık yasallaşmış olan PIT-CNT başta olmak üzere işçilerin ve emekçilerin yoğun eleştirisine hedef oluyor. ABD'nin ülke içinde provokasyonlarını sürdüren faşist ve gericilerin yoğun saldırılarına karşı gösterilen kararlılığın, ekonomi politikasında da gösterilmesini isteyen Uruguay halkı kazanımlarını bir daha geri alınmayacak biçimde güçlendirme mücadelesi veriyor. ■

SOSYAL DEMOKRASİ VE BİLİMSEL SOSYALİZM

(5. sayfadan devam)
lirlediler: *"YENİ YATIRIMLAR İÇİN GEREKLİ SERMAYE BİRİKİMİNE KATKIDA BULUNMAK"* ve *"EMEKLİLERİN GELECEĞİNİ GÜVENCE ALTINA ALMAK"*. Fazla söze ne gerek?

Konumuz açısından meselenin ilginç yanı ise, Marx ve Engels'in çok nadir durumlar için öngördüğü bir ihtimalin, yüz küsur yıl sonra, sanki kendi keşifleriymişçesine İsveçli sosyal demokratlar tarafından, bir hayli acemice ısıtılıp önümüze sürülmesidir. Eh, bu kadarı da bir şeydir. Demek ki, Marksizme en fazla muarız bir kısım sosyal demokratlar, dedelerinin dedelerine yol gösterenlerin hakkını teslim etmek zorunda kalıyorlar.

Bu konuda altının çizilmesi gereken son bir nokta, sosyal demokratların bugüne değin savunageldikleri "üretim araçlarının mülkiyetinin kimin elinde olduğunun önemi olmadığı tezi"nin "Ücretliler Fonu" uygulamasıyla, bizzat kendileri tarafından *ÇÜRÜTÜLMESİDİR*. Burada fazla izahata girmeden Fon'un babası Meidner'in "Mülkiyet tayin edici rol oynuyor" sözleriyle yaptığı tekzibi bir kere daha hatırlatmak yeter. Böylece İsveç sosyal demokratları işçilerin kurtuluşunun üretim araçlarının özel mülkiyetine son verilip toplumsal mülkiyete geçilmesiyle mümkün olabileceğini belirleyen Marx'ın ve Marksizmin hakkını, –hiç istemedikleri halde– teslim etmiş oluyorlar. (Sürecek)

1) Geçmiş bölümlerde üretim sürecinden tasfiye olduğunu gösterdiğimiz bu finans kapitalistler kesiminin, nasıl olup da ekonominin iplerini ellerinde tuttukları çelişik ve yadırgatıcı gelebilir. Üretim mekanizmasının dışına düşmek, politikadan da tasfiye olmak demek değildir. Ekonominin dizginlerini elinde tutmak da, tümüyle POLİTİK iştir, ekonomi politikasının yönlendirilmesidir. Sermaye sahiplerine bu politikayı yönlendirme gücünü sağlayan, sadece ve sadece üretim araçları üzerindeki mülkiyetleridir. Bunun tersi de doğrudur. Yani sermaye sahiplerinin, ekonomiyi yönlendirmede, siyaset sahnesindeki tayin edici konumu, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin korunup, güvenceye alınmasına hizmet eder. Günümüzde sermaye sahiplerinin doğrudan politika yapmaya her zamankinden daha "meraklı" olmalarının, devlet mekanizmasıyla tekellerin içiçe girmiş bir giriftlik kazanmasının, kısacası devlet tekelci kapitalizminin oluşmasının başta gelen nedeni de bu olgudur.

2) Bu nokta, Marksistlerle sosyal demokratların yol ayrımında en fazla tartışılan "devrimde şiddetin rolü" ve "proletarya diktatörlüğü" konularının ele alındığı bölümde daha açılacaktır.

CUNTANIN ANAYASASI SORGULANIYOR

(Baştarafı 1. sayfada)
tek bir anayasa metni üzerinde anlaşmaları çok zayıf ihtimaldir. Çünkü DYP'nin temsil ettiği toplum kesiminin, başını bir kısım tekelci mihrakların çektiği burjuvazinin demokrasi düşmanlığını terketmesi, demokratik hak ve özgürlükleri çalışan yığınlara da tanıyacak toleransı ve olgunluğu göstermesi, Türkiye'nin maddi şartları da göz önünde bulundurulduğunda hemen hemen imkansızdır. DSP'nin ise, temel hak ve özgürlüklerden DYP'nin kabul edebileceği ölçüde taviz vermesi, kendini inkar etmesiyle eş anlamlıdır.

Bu iki partinin çıkışı karşısında –ne kadar ciddiyetten uzak olduğu düşünülürse düşünülsün– SHP başta olmak üzere demokrasiden yana bazı kuruluş, çevre ve kişilerin takındıkları tavır hiç de olumlu değildir ve yerinde görülemez. "Yeni anayasa" önerisi, bir bakıma, Cunta'nın getirdiği rejimin kendisine karşı çıkılması, askerlerin vesayetinin reddedilmesi demektir. DSP ile DYP bu tavırlarıyla Cunta'nın anayasasını tanımadıklarını ortaya koydukları gibi 6 Kasım seçimlerini, onun ürünü olan parlamentoyu ve dolayısıyla bugün Türkiye'de mevcut rejimi meşru görmediklerini açıklamış olmaktadırlar. Bu tavır "şekli" de bulunsa Cunta'nın kendine sağlamaya çalıştığı "meşruiyet"in altının oyulması bakımından küçümsenmeyecek çapta olumlu bir "öz"e de sahiptir. Bu nedenle bilhassa SHP'ye düşen askerlerin vesayetine dayanan bir rejime karşı çıkan bu önerinin yanında yer almak, onu desteklemek, 1982 anayasasının reddedilmesi sürecine katkı getirmek olmalıydı. Çünkü hukuk otoriteleri tarafından "anti-anayasa" diye adlandırılan 1982 anayasası ile demokrasinin "d"sini bağdaştırmak mümkün değildir.

1982 anayasasının reddi bu gün gündeme gelmiş bir konu değil kuşkusuz. Türkiye solu Referandum'un yapıldığı gün oylarıyla daha sonra da verdiği mücadeleyle bu anayasayı tanımadığını açıkça ortaya koydu. DSP ile DYP'nin, Sol'un başlattığı bu çığıra –şu veya bu ölçüde– katılmaları bu açıdan anlamlı. Böylece "demokrasiye dönüş", "demokratikleşme" ve benzerlerinden daha farklı bir şey, 12 Eylül darbesinin kendisinin, askerlerin ve askerlerin temelini döşedikleri bu günkü rejimin MEŞRUİYETLERİ legal siyaset platformunda da, geniş halk yığınlarının gözü önünde sorgulanmaya başlıyor. Bizlerin daha baştan meşru görmediğimiz ve tecrit edilmeleri için var gücümüzü seferber ettiğimiz 12 Eylül darbecileri daha bir teşhir oluyorlar, onların demokrasi düşmanı gerçek kimlikleri daha bir açığa çıkıyor, demokrasi güçlerinin faşizme karşı mücadelesinde şartlar daha elverişli hale geliyor. Şimdi tüm demokrasi güçlerine düşen, bu süreci derinleştirmek ve hızlandırmak, Türkiye'nin, askerlerin vesayetinden ve faşizmin tasallutundan kurtulacağı günleri yakınlaştırmaktır.

Uruguay Halkı Kazanacaktır

GEÇTİĞİMİZ aylarda Latin Amerika ülkelerinden Arjantin'de cuntacı generaller, Arjantin halkının kararlı talebi ile yargılanıp mahkum olurken, Pinochet yönetimi altındaki Şili'de ilk kez katılan sayısının milyona vardığı kitlesel protesto gösterileri yapıldı.

Bir başka Latin Amerika ülkesi olan Uruguay'da ise halk faşizme karşı yükselttiği örgütlü ve kararlı mücadelesinin sonucunda demokratik hak ve özgürlüklerini kazanmayı ve zindanların kapısını yerle bir edip, siyasi tutukluları özgürlüğe kavuşturmayı başardı. Uruguay'da ABD emperyalizminin desteğiyle tezgahlanan 27 Haziran 1973 darbesinden sonra, "ulusal güvenlik" gerekçesiyle ve Türkiye'de de çok iyi bilindiği üzere, faşizm hayatın her alanında kurumlaştırılmıştı.

Daha sonra kendince bir "demokrasi takvimi" hazırlayan faşist yönetim, 1980'de bir anayasa oylamasını, ardından kendi istekleri doğrultusunda şekillenecek parti ve sendikaların kurulmasını ve nihayet 1984 yılında diktatörlüğün onayladığı adayların gireceği bir genel seçimi öngörmüştü. Ama Uruguay halkı her defasında diktatörlüğe hak ettiği karşılığı verdi. Önce 30 Kasım 1980'de yapılan anayasa oylamasında faşist rejimin tüm baskı ve denetimine rağmen "HAYIR" diyen Uruguay halkı, 1981'de uygulamaya konan sendikalar yasasına da aynı tepkiyi gösterdi. Faşist rejimin sendikalar yasasına göre, sendika yöneticileri İçişleri Bakanlığı'ndan onay almak zorundaydılar. O sıralar illegal olan Uruguay İşçi Konfederasyonu'nun (CNT) yerine yeni sendikalar ve yeni sendikacılar türedi. Ama işçi sınıfı CNT'nin yerine İşçilerin Sendikalararası Birliği'ni (PIT) kurdu ve diktatörlüğün tüm baskılarına ve yasaklamalarına rağmen gücünü gösterdi. Diktatörlük 1 Mayıs 1983'de PIT'e istediği izni vermek zorunda kaldı ve 1 Mayıs gösterileri Anayasa oylamasından sonra ikinci önemli dönemeci oluşturdu.

Uruguay halkına kendisini baskı ve zulümle kabul ettiremeyeceğini anlayan faşist yönetim, legal üç burjuva partisiyle görüşmelere başladı ama halk güçlerinin Geniş Cephesi (Frente Amplio) hâlâ yok sayılıyordu. Ama 27 Kasım 1983'te yapılan muazzam gösteride gücünü sergileyen Geniş Cephe, diktatörlüğün tüm bölme taktikleri ve tezgahlarını aşarak 25 Kasım 1984 seçimleri öncesine kadar örgütlenmesini sürdürdü.

27 Kasım 1983 gösterisinden Kasım 1984 seçimlerine kadar geçen bir yılda birbirini izleyen gösteriler arasında 18 Ocak genel grevi, 1 Mayıs ve 10 Ağustos'ta yapılan büyük gösteriler sayılabilir. Artık Geniş Cephe'nin, Komünist Partisi'nin sloganları ve bayrakları tüm Uruguay sokaklarında dalgalanıyordu. Faşist rejime karşı bu direniş meyvalarını verdi, seçimlerden kısa bir süre önce diktatörlük Geniş Cephe'nin yasallığını kabul etti. Ekim 1984'te Geniş Cephe ile üç parti arasında demokratik hak ve özgürlükler konusunda görüş birliği açıklandı. 25 Kasım 1984 seçimlerinde tüm ülkede ortalama % 20'den fazla oy alan Geniş Cephe, başkent Montevideo'da oyların yaklaşık üçte birinin sahibi oldu. Diktatörlüğün yenilgisini gösteren seçimlerden sonra Geniş Cehpe'nin örgütlülüğünde mücadelesini sürdüren halk güçleri yeni kazanımlara ulaştılar. Bu arada uzun yıllardır legale çıkma mücadelesi veren Uruguay Komünist Partisi bu mücadelesinde başarıya ulaştı, KP Genel Sekreteri Rodney Arismendi ve diğer parti yöneticileri Uruguay'a döndüler. Komünist Partisi'nin yayın organı El Popular üzerindeki yasak da kaldırıldı.

Geniş Cephe'nin programında bankaların millileştirilmesi, tarım reformu, sanayileşme, Uluslararası Para Fonu'na olan ve 5 milyar doları aşan borçların ödenmemesi, diğer dış borçların ertelenmesi, ücret ve aylıklarda ivedi bir artış, eğitim reformu ve bağlantısızlık politikasının tam uygulanması, sosyalist ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi yer alıyor.

Seçimlerden sonra işbaşına gelen, geleneksel burjuva partisi Colorado'nun başkanı Sanguinetti sivil hükümeti kurarken, Uruguay tarihinde ilk kez tüm siyasi partiler kabinede ya da hükümet organlarında yer alıyorlardı. Askeri cuntanın hapse attığı tüm politik tutuklu ve hükümlüler özgürlüklerine kavuşurken, 1973 darbesinin sorumluları yargılanmayı bekliyor. Dış politikada da hemen önemli değişiklikler gözlendi. Küba ile ABD

(Devamı 14. sayfada)

kitle YAZIŞMA ADRESİ: Postfach 10 16 34, 41 Duisburg 1 – F.Almanya, Fiyatı: 50 T.L